OIKEUSMINISTERIÖ

16.12.2018

**Hallituksen esitys eduskunnalle kuluttajaluottosopimuksia ja eräitä muita kuluttajasopimuksia koskevien säännösten muuttamisesta (HE 230/2018 vp)**

***Eduskunnan lakivaliokunnalle***

Vastineena lakivaliokunnalle annetuista kirjallisista lausunnoista oikeusministeriö esittää seuraavaa.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat pääosin puoltaneet hallituksen esityksen hyväksymistä. Seuraavassa kommentoidaan asiakohtaisesti valiokunnalle annettuihin kirjallisiin lausuntoihin sisältyviä muutosehdotuksia tai muita huomioita.

**Kohtuuttomat sopimusehdot (1. lakiehdotuksen 4 luvun 2 §)**

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry katsoo, että 1. lakiehdotuksen 4 luvun 2 §:n 3 momenttia ei tulisi soveltaa muihin kuin sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluviin sopimusehtoihin, eli sääntelyn ulkopuolelle tulisi jättää vakiosopimusehdot, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä tai vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

**Oikeusministeriö** ei kannata tällaista muutosta. Sääntelyn muuttaminen esityksessä ehdotetulla tavalla on välttämätöntä siltä osin kuin kyse on sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvista ehdoista, koska nykyinen kuluttajansuojalain 4 lukuun sisältyvä sääntely on korkeimman oikeuden ratkaisusta KKO 2015:60 ilmenevin tavoin ristiriidassa sopimusehtodirektiivin ja sitä koskevan unionin tuomioistuimen vakiintuneen ratkaisukäytännön kanssa. Direktiivin ja sitä koskevan vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan kohtuuton ehto on nimittäin jätettävä huomioon ottamatta, jos sopimus voi pysyä voimassa ilman kohtuutonta ehtoa, kun nykyisen kuluttajansuojalain mukaan mahdollista on ehdon sovittelu myös kohtuutonta ehtoa muuttamalla.

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan sääntelyn selkeyden ja kuluttajien yhdenvertaisuuden turvaamiseksi samojen seuraamusten tulisi koskea kaikkia etukäteen laadittuja ehtoja, joiden sisältöön kuluttaja ei ole voinut vaikuttaa, riippumatta siitä, kuuluvatko ne direktiivin soveltamisalaan vai eivät. Jos näin ei meneteltäisi, esimerkiksi etukäteen ilman kuluttajan myötävaikutusta laaditun kohtuuttoman hintaehdon käytön seuraamukset riippuisivat siitä, onko ehto laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi vai ei.

**Luottokustannusten enimmäismäärää koskeva säännös (1. lakiehdotuksen 7 luvun 17a §)**

**Soveltamisala**

Eräät lausunnonantajat (Finanssivalvonta, EK, Finanssiala ry, Nordea ja OP Ryhmä) pitävät luottokustannusten enimmäismäärää koskevan säännöksen soveltamisalaa liian laajana. Finanssivalvonta pitää ehdotettua hintasääntelyä ongelmallisena luottolaitosten näkökulmasta etenkin siltä osin kuin kyse on näiden myöntämistä esinevakuudellisista kulutusluotoista, kuten peruskorjauslainoista, ja etenkin siltä osin kuin esityksessä ehdotetaan 150 euron enimmäismäärää muuna kuin korkona perittäville luottokustannuksille. Finanssivalvonta pitäisi parempana, että luotonantaja voisi periä luoton myöntöhetkeen kohdistuvat todellisia kustannuksia vastaavat kulut niiden aiheutumishetkellä.

EK, Finanssiala ry, Nordea ja OP Ryhmä puolestaan katsovat, että esinevakuudelliset kuluttajaluotot tulisi jättää kokonaan ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle. Finanssiala ry on ehdottanut toissijaisesti, että esinevakuudellisiin luottoihin sovellettaisiin nykyisen korkokattosäännöksen kaltaista todelliseen vuosikorkoon perustuvaa kattomallia. Nordea puolestaan on ehdottanut eräänä vaihtoehtona, että sääntely koskisi vain sellaisia esinevakuudellisia luottoja, joiden pituus on alle kolme kuukautta. OP Ryhmä on esittänyt vaihtoehtoisina ratkaisuina myös, että asuntovakuudelliset kulutusluotot rajataan sääntelyn ulkopuolelle tai että luottokustannusten vuosittaista enimmäismäärää nostetaan tai poistetaan se kokonaan.

> **Oikeusministeriö** ei puolla esityksen muuttamista näiltä osin. Aiempien kokemusten perusteella pidetään sääntelyn tehokkuuden kannalta välttämättömänä, että sääntely ulotetaan koskemaan mahdollisimman laajasti erityyppisiä luottoja. Tämä on tärkeää myös luotonantajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta. On lisäksi huomioitava, että luottokustannusten enimmäismäärää koskevaa sääntelyä sovelletaan viran puolesta tuomioistuimissa, joissa tili- ja kertaluottoihin liittyviä henkilöihin kohdistuvia velkomustuomioita annettiin esimerkiksi vuonna 2017 arviolta noin 190 000 kappaletta (ks. HE 230/2018 vp, s. 5). Ei siis ole tästäkään näkökulmasta suotavaa, että sääntelyn sisältö vaihtelisi luottotuotteen, luotonantajan, luoton määrän tai luottosopimuksen keston mukaan.
>
> Ehdotetun hintasääntelymallin perusajatuksena on ollut se, että luoton hinta perittäisiin jatkossa pääosin korkona ja vähäisemmässä määrin erilaisina euromääräisinä erinä, jotka ovat omiaan vaikeuttamaan kuluttajan mahdollisuuksia hahmottaa, mitä luotto tosiasiassa hänelle maksaa. On väistämätöntä, että ehdotettu sääntely edellyttää alkuvaiheessa muutoksia laajasti erityyppisten luottojen hinnoittelurakenteeseen. Luoton enimmäiskorko on kuitenkin ehdotettu asetettavan erityisesti vakuudellisten luottojen näkökulmasta niin korkealle (30 prosenttiin), että luoton perustamistoimista aiheutuvat kustannukset ovat vaivatta perittävissä jatkossa esimerkiksi koron muodossa. Toinen vaihtoehto on jaksottaa nykyisin yhdellä kertaa perittävät perustamiskustannukset useammalle vuodelle. Olennaista on huomata, että pidemmällä aikavälillä uudistuksen arvioidaan kohdistuvan ennen muuta kalleimpiin luottoihin, joihin liittyy myös suhteessa eniten ongelmia.

Finanssivalvonnan esittämän tyyppistä mallia, jossa luotonantaja voisi periä sille luoton myöntämisestä tosiasiallisesti aiheutuneita kuluja vastaavat kulut kuluttajalta niiden aiheutumishetkellä, pohdittiin valmisteluvaiheessa (ks. HE 230/2018 vp, s. 17-18). Tällaista mallia ei kuitenkaan päädytty esittämään, koska kulujen asianmukaisuuden määrittäminen olisi hankalaa ja tulkinnanvaraista, mikä olisi omiaan aiheuttamaan ongelmia niin kuluttajaviranomaisille kuin tuomioistuimille.

**Luottokustannusten enimmäismäärää koskevan säännöksen piiriin kuuluvat kustannukset**

EK, Finanssiala ry, Nordea ja OP Ryhmä katsovat, että luottokustannusten käsitettä hintasääntelyn yhteydessä olisi tarpeen täsmentää. Esimerkkeinä selventämistä kaipaavista seikoista taikka seikoista, jotka tulisi rajata sääntelyn ulkopuolelle, mainitaan mm. kustannukset, jotka eivät ole tiedossa luotonmyöntöhetkellä, sekä tietyt korttiluottoihin liittyvät kustannukset. Niin ikään on esitetty, että kustannukset vakuuksien perustamisesta, hallinnoimisesta tai vapauttamisesta ainakin siltä osin kuin kyse on palkkion maksamisesta kolmansille osapuolille, tulisi jättää hintasääntelyn ulkopuolelle. Finanssiala ry:n mukaan olisi tarpeen myös selventää, onko luottokustannuskatto velallis- vai sopimuskohtainen. Sen mukaan katon tulisi olla velalliskohtainen.

Korkein oikeus ja Vantaan käräjäoikeus pitävät tärkeänä, että luottokustannusten käsite on riittävän selkeä.

**Oikeusministeriö:** Luottokustannusten enimmäismäärää koskevassa säännöksessä käytetään jo nykyisen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 ja 2 momenttiin sisältyvää ja kohtalaisen vakiintunutta luottokustannusten määritelmää tietyin 17 a §:n 5 momentissa ehdotetuin rajauksin. Luottokustannusten määritelmä perustuu kulutusluottodirektiiviin (2008/48/EY), ja se on ollut nykyisessä muodossaan voimassa 1 päivästä joulukuuta 2010. Määritelmän mukaan luottokustannuksilla tarkoitetaan luotonantajan tiedossa olevien, kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Luottokustannuksiin luetaan myös luottosopimukseen liittyvien vakuutusten ja muiden lisäpalveluiden kustannukset, jos lisäpalvelua koskevan sopimuksen tekeminen on edellytyksenä luoton saamiseksi markkinoiduin ehdoin. Pykälän 2 momentissa säädetään, mitä luottokustannuksiin ei lueta. Tällaisia kustannuksia ovat muun muassa kuluttajan mahdollisen sopimusrikkomuksen johdosta maksettavaksi tulevat maksut.

Luottokustannusten määritelmään liittyvien lain esitöiden (HE 24/2010 vp) mukaan luottokustannuksiin luetaan tämän mukaisesti kaikki luotonantajan tiedossa olevat, luottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevat kustannukset. Näitä ovat esitöiden mukaan korko, kulut ja muut maksut eli esimerkiksi luoton hakemisesta ja luottosopimuksen perustamisesta perittävät kulut ja palkkiot, maksuvälineen käytöstä perittävät maksut sekä maksut luotonvälittäjille. Maksuvälineen käytöstä perittävien maksujen todetaan siis nimenomaisesti olevan luottokustannuksia, ja niiden rajaaminen erikseen nyt ehdotetun hintasääntelyn ulkopuolelle heikentäisikin olennaisesti hintasääntelyn tehokkuutta. Oikeusministeriö pitää selkeyssyistä muutenkin tärkeänä, että luottokustannuksen käsite luottokustannusten enimmäismäärää koskevassa sääntelyssä säilytetään

mahdollisimman lähellä yleistä luottokustannusten määritelmää ja että toisaalta sääntelyn ulkopuolelle ei ryhdytä rajaamaan kustannuksia, jotka eivät välttämättä ole luottokustannuksia edes määritelmän mukaan. Nordean lausunnossaan ehdottamat rajaukset ovat yleisyydessään omiaan aiheuttamaan pikemminkin hämmennystä kuin selvyyttä sääntelyyn: erilaisten kustannuserien rajaaminen hintasääntelyn ulkopuolelle lisäisi sääntelyn kiertämisriskiä ja tekisi väistämättä jossain määrin monimutkaisesta sääntelystä entistä monimutkaisempaa.

Edelleen kyseisissä esitöissä (HE 24/2010 vp) todetun mukaisesti yleisenä edellytyksenä kustannusten pitämisenä luottokustannuksina on, että kustannukset ovat luotonantajan tiedossa. Sitä, milloin luottokustannukset ovat olleet luotonantajan tiedossa, arvioidaan sen mukaan, mitä huolelliselta luotonantajalta voidaan perustellusti edellyttää (direktiivin johdanto-osan 20 kappale). Perusteluissa on mainittu, että kun luottoa hakeva kuluttaja on toisesta maasta kuin luotonantaja ja hän on kääntynyt luotonantajan puoleen oma-aloitteisesti, ilman luotonantajan erityisiä markkinointitoimia kuluttajan kotivaltiossa, ei luotonantajalta voida edellyttää toisen maan lainsäädännön mukaisesti kuluttajalta mahdollisesti perittävien kustannusten, kuten verojen, tuntemusta.

Luottokustannuksen määritelmää koskevista yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin tilanteet, joissa katsotaan, että kustannukset eivät ole olleet luotonantajan tiedossa, ovat siis hyvin poikkeuksellisia. Luotonantajan tiedossa olevilla kustannuksilla ei ole tarkoitettu sulkea luottokustannusten määritelmästä pois sellaisia kustannuksia, joiden lopullinen määrä riippuu kuluttajan tavasta käyttää luottoa sen ehtojen mukaisesti. Tällaiset kustannukset ovat aina luotonantajan tiedossa, sillä ne perustuvat luotonantajan omiin sopimusehtoihin ja hinnoitteluun. (ks. myös MAO:214/18, lainvoimainen)

Koska luoton todellinen vuosikorko joudutaan laskemaan tilanteessa, jossa esimerkiksi luoton tarkkaa nostotapaa ei välttämättä vielä tiedetä, todellisen vuosikoron laskennassa käytetään oletuksena luottosopimustyypin yleisintä nostotapaa silloin, kun luottosopimuksessa on sovittu erilaisista nostotavoista, joihin sovelletaan erisuuruisia maksuja tai lainakorkoja (oikeusministeriön asetus kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta 1123/2016, I liite, II osa 2 kohta). Nyt käsiteltävänä olevan esityksen perusteluissa (HE 230/2018 vp s. 31) on selvennetty, että ehdotettu luottokustannuskatto koskee kuluttajalta tosiasiassa perittäviä luottokustannuksia, jolloin sääntelyn piiriin kuuluvina luottokustannuksina olisi pidettävä esimerkiksi luoton nostamisesta aiheutuvia kustannuksia siitä riippumatta, mikä kuluttajan käyttämä nostotapa on. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely ei siten ole tältä osin tulkinnanvaraista. Se, että säännöksessä huomioidaan todelliset kulut, on kuluttajien kannalta eräs keskeisistä parannuksista nykyiseen luoton todelliseen vuosikorkoon perustuvaan malliin nähden, jossa luotto voi tosiasiassa tulla kuluttajalle huomattavasti kalliimmaksi kuin luoton todellisen vuosikoron perusteella voisi olettaa riippuen siitä, miten kuluttaja luottoa käyttää. (ks. HE 230/2018 vp s.12 ja s. 22) Esityksen vaikutusarviointia koskevassa jaksossa on myös nimenomaisesti todettu, että sääntely merkitsee Finanssiala ry:n mukaan mm. sitä, että kuluttajan mahdollisuuksia tämän omaan päätökseen perustuviin toimenpiteisiin, kuten mahdollisuutta käteisnostoihin ja kortin käyttämiseen ulkomailla, joudutaan sopimusteitse rajaamaan aiempaa enemmän (ks. HE 230/2018 vp, s. 20).

Ehdotetun lain yksityiskohtaisissa perusteluissa on myös korostettu, että ehdotetulla luottokustannusten enimmäismäärää koskevalla säännöksellä ei oteta kantaa muiden kustannusten kuin luottokustannusten perimiseen ottaen lisäksi huomioon 1. lakiehdotuksen 7 luvun 17 a §:n 5 momentin mukainen rajaus (ks. HE 230/2018 vp, s. 31). Luottokustannuksina ei pidetä esimerkiksi kuluttajan sopimusrikkomuksen johdosta maksettavaksi tulevia maksuja eikä maksuvälineen katoamisen johdosta perittäviä kustannuksia. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan vielä erikseen, että luottosopimukseen liittyvien lisäpalveluiden kustannuksia ei luottokustannusten määritelmän mukaan lueta luottokustannuksiksi, jos lisäpalvelua koskevan sopimuksen tekeminen ei ole edellytyksenä luoton saamiseksi markkinoiduin ehdoin, ja että näin ollen luottokustannusten määritelmän ulkopuolelle rajautuvat tyypillisesti kustannukset valinnaisesta lisäpalvelusta, jonka perusteella luotonantaja esimerkiksi huolehtii kiinnityksen hakemisesta ja sähköisen panttikirjan siirrosta. Mahdollisuutta edellyttää lisäpalvelua koskevan sopimuksen tekemistä luoton saamiseksi markkinoiduin ehdoin rajoittaa kuluttajansuojalain 7 luvun 13 a §:ssä nyttemmin säädetty kytkykaupan kielto. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan ei ole perusteltua rajata luottokustannusten enimmäismäärää koskevan sääntelyn ulkopuolelle eriä, jotka katsottaisiin luottokustannuksiksi vain tilanteissa, joissa kytkykaupan kieltoa on mahdollisesti rikottu.

Oikeusministeriö toteaa, että esitetty luottokustannusten enimmäismäärää koskeva säännös on tarkoitettu sopimuskohtaiseksi. Sääntelyn noudattamisen valvonta olisi hankalaa, jos esimerkiksi rinnakkaiskorttia käyttävän kuluttajan luoton käyttö tulisi arvioitavaksi erikseen.

Oikeusministeriö katsoo edellä mainituilla perusteilla, että luottokustannusten määritelmä hallituksen esityksessä esitettyine täsmennyksineen on riittävän täsmällinen. On väistämätöntä, että varsinkin sääntelyn voimaantulon alkuvaiheessa eteen voi tulla tulkintatilanteita. On kuitenkin niin, että luotonantaja voi itse määritellä luottoehtonsa ja sen, kuinka lähellä kattoa sen perimät luottokustannukset ovat. Pitämällä luottoehdot mahdollisimman yksinkertaisina luotonantaja voi pienentää riskiä siitä, että jotkin tietyt kuluerät katsottaisiin sen näkemyksen vastaisesti tuomioistuimessa luottokustannuksiksi.

**Korkokaton sitominen viitekorkoon**

Ferratum on kritisoinut sitä, ettei korkokattoa ole sidottu viitekorkoon.

**Oikeusministeriö** ei puolla korkokaton sitomista viitekorkoon selkeyssyistä ja sen vuoksi, että korkokatto on jo nyt ehdotettu asetettavaksi verrattain korkealle. Oikeusministeriö myös huomauttaa, että sääntely ei estä luoton koron sitomista viitekorkoon, kunhan luotonantaja tai tapauksesta riippuen luotonvälittäjä huolehtii siitä, että luoton korko ei myöskään viitekoron mahdollisen nousun myötä pääse ylittämään viitekorkoa. Tämä ilmenee myös esityksen sivulta 29.

**Luottokustannusten enimmäismäärää koskevan sääntelyn rikkomisen seuraamukset**

OP Ryhmä ja Ferratum pitävät ehdotettua luottokustannusten enimmäismäärää koskevan sääntelyn rikkomisen seuraamusta eli kuluttajan vapautumista luottokustannusten maksuvelvollisuudesta luotonantajien kannalta liian ankarana. Myös EK toteaa lausunnossaan, että seuraamus on poikkeuksellisen ankara. OP Ryhmä katsoo, että luotonantajalle on annettava mahdollisuus oma-aloitteisesti korjata tahaton rikkomus, minkä lisäksi seuraamus tulee sen näkemyksen mukaan suhteuttaa rikkomuksen vakavuuteen.

> **Oikeusministeriö** toteaa, että sääntelyn noudattamisen varmistamiseksi on tärkeää, että luottokustannusten enimmäismäärää koskevan säännöksen rikkomisen seuraamukset ovat riittävän ankarat. Jos hintasääntelyn rikkominen johtaisi vain siihen, että korkokaton ylittävät kustannukset hylättäisiin, säännöksen ennalta ehkäisevä vaikutus jäisi vähäiseksi. Oikeusministeriö myös huomauttaa, että tuoreessa hovioikeuskäytännössä (I-SHO:2018:4; lainvoimainen) on tulkittu jo nykyistä korkokattosäännöstä siten, että koska korkokaton ylittyminen ja siten luottoon sovellettavien ehtojen kuluttajansuojalain 7 luvun vastaisuus oli aiheutunut ehtojen kokonaisuudesta, kaikki luottokustannuksia koskevat sopimusehdot oli jätettävä huomiotta kuluttajansuojalain 7 luvun 5 §:n nojalla. (ks. HE 230/2018 vp, s. 13)
>
> Myös oikeustilan selkeyden kannalta on perusteltua, että hintasääntelyn rikkomisen seuraamukset olisivat samanlaiset riippumatta siitä, onko kyse yksinomaan pakottavan kansallisen lain vastaisesta ehdosta tai ehtokokonaisuudesta vai samanaikaisesti kohtuuttomasta sopimusehdosta. Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että toisin kuin Ferratum lausunnossaan esittää, sopimusehtodirektiivi nimenomaan puoltaa sitä, että seuraamuksena on ehdon poistaminen eikä sen sovittelu.
>
> Oikeusministeriö suhtautuu torjuvasti myös ajatukseen siitä, että seuraamussääntelyyn tehtäisiin OP Ryhmän esittämiä joustoja. Säännös tulee sovellettavaksi tuomioistuimessa ennen muuta summaarisessa menettelyssä, jossa ehdotetun kaltainen joustava sääntely olisi erittäin ongelmallista soveltaa. Luotonantaja on ammattilainen, jonka tehtävänä on varmistaa hinnoittelunsa lainmukaisuus ja kantaa lopulta riski pakottavan lainsäädännön mukaisuudesta. Pitämällä hinnoittelurakenteen yksinkertaisena ja selkeänä luotonantaja voi varmistua siitä, että korko- tai luottokustannuskatto ei ylity.

**Luottokustannusten enimmäismäärää koskevan sääntelyn taannehtivuus**

Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemyksen mukaan luottokustannusten enimmäismäärää koskeva sääntely tulisi ulottaa koskemaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyjä jatkuvia luottosopimuksia siltä osin kuin lain voimaantulon jälkeen tehdään uusia nostoja. Sen mukaan sääntelyn tavoite jää muutoin merkittäviltä osin toteutumatta heikoimmassa asemassa olevien kuluttajavelvollisten osalta. Myös Takuusäätiö on katsonut, että esityksessä valittu ratkaisu voi tuntua velallisen näkökulmasta tarkasteltuna epäoikeudenmukaiselta.

> **Oikeusministeriö** ei puolla esityksen muuttamista tältä osin. Taannehtivuutta pohdittiin valmisteluvaiheessa, mutta sitä ei päädytty lopulta esittämään. Uusi sääntely vaikuttaa

merkittävästi jo luottojen hinnoittelurakenteeseen, eikä tällaisen muutoksen esittämistä taannehtivasti pidetty luotonantajien kannalta kohtuullisena erityisesti siltä osin kuin sääntely vaikuttaa laajasti niihinkin luottoihin, joihin ei liity erityisiä ongelmia. Mikäli uuden mallin mukainen luottosopimus olisi kuluttajalle edullisempi, tällä olisi mahdollisuus irtisanoa vanha luottosopimuksensa ja hakea uutta luottoa. Siinä tapauksessa, että edullisemman luoton saaminen ei olisi kuluttajasta johtuvista syistä mahdollista, taannehtivuudesta pidättäytymisen kielteisiä vaikutuksia saattaa vähentää se, että pikaluottoalan edustajilta saadun tiedon mukaan jatkuvaa luottoa koskevat sopimukset ovat aktiivisia keskimäärin vain muutaman vuoden (HE 230/2018 vp, s. 26). Tuomioistuinten näkökulmasta taannehtivasta sääntelystä pidättäytymistä puoltavat myös selkeyssyyt.

**Hintasääntelyn vaikutukset**

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Takuusäätiö ovat esittäneet huolensa siitä, että lakimuutos suosii yhä suurempien ja pitkäaikaisempien luottojen tarjontaa. Myös Suomen Perimistoimistojen Liitto ry ja Ferratum ovat pitäneet myönnettävien lainasummien nousemista mahdollisena uudistuksen johdosta.

**Oikeusministeriö** on tietoinen tästä riskistä (ks. HE 230/2018 vp, s. 23). Riskin pienentämiseksi esityksessä on ehdotettu enimmäisrajaa (150 euroa) myös vuotuisille luottokustannuksille, jotka peritään nostetulle luotolle perittävän koron lisäksi. Tilannetta on syytä kuitenkin seurata, ja tarvittaessa on ryhdyttävä uusiin lainsäädäntötoimiin erityisesti luottokelpoisuuden arvioinnin noudattamisen tehostamiseksi. Suuriin luottoihin liittyvä luottoriski huomioon ottaen ei ole oletettavaa, että kaikki ne kuluttajat, joille myönnetään nykyisin 2000-3000 euron luottoja, saisivat jatkossa tuntuvasti suurempia luottoja.

**Hintasääntelyn perustuslainmukaisuus**

Ferratumin mielestä on kyseenalaista, onko ehdotettu hintasääntely perustuslain mukaista. Se katsoo, että esitys olisi saatettava perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

**Oikeusministeriö** toteaa, että sääntelyn suhdetta perustuslakiin on käsitelty seikkaperäisesti hallituksen esityksen sivuilla 36-38. Siinä esitetyn kannan mukaan esitys ei perustuslakivaliokunnan käytännön valossa ole perustuslain näkökulmasta ongelmallinen.

**Maksuajan pidentämisestä perittävät kulut (1. lakiehdotuksen 7 luvun 17b §)**

OP Ryhmä on katsonut, että maksuajan pidentämisestä perittäviä kuluja tulee nostaa tai poistaa niitä koskeva sääntely kokonaan. Lisäksi OP Ryhmä on katsonut, että koron nostaminen maksuajan pidentämisen yhteydessä tulisi sallia.

**Oikeusministeriö:** Oikeusministeriön näkemyksen mukaan enimmäiskulurajan nostaminen tai poistaminen kokonaan ei ole perusteltua. Varsinaisten luottokustannusten lisäksi kuluttajille keskeinen lisäkustannuksia aiheuttava kululaji on nimittäin nykyisin maksuajan pidentämistoimista perittävät kulut. Viimeksi mainittuja kustannuksia ei tarvitse huomioida todellisen vuosikoron laskennassa, mutta ne tosiasiassa vaikuttavat kulutta-

jan maksettavaksi tulevaan kokonaismäärään ja ovat omiaan syventämään maksuvaikeuksia, joissa maksuajan pidennysmahdollisuutta käyttävät kuluttajat tyypillisesti jo ovat. Nämä lisäkustannukset ovat joissakin tapauksissa suhteettoman suuria verrattuna niihin kustannuksiin, joita kuluttajalle aiheutuisi, jos hän viivästyisi luotonmaksussa. Ei voida pitää asianmukaisena, että ennen eräpäivää lisää maksuaikaa pyytävä kuluttaja asetetaan huonompaan asemaan verrattuna sellaiseen kuluttajaan, joka jättää luoton hoitamatta. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että oikeutta periä kuluttajalta kustannuksia maksuajan pidentämisestä rajoitetaan vastaavalla tavalla kuin laissa saatavien perinnästä on tehty jo erääntyneiden saatavien osalta. On huomattava, että nyt ehdotetun säännöksen ulkopuolelle on ehdotettu rajattavaksi kuluttajansuojalain 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvat luotot eli asunto-omaisuuteen liittyvät kuluttajaluotot, jolloin uudistus koskisi ennen muuta niitä luottoja, joihin on liittynyt eniten ongelmia.

Siltä osin kuin OP Ryhmä on todennut, että koron nostaminen maksuajan pidentämisen yhteydessä tulisi sallia, oikeusministeriö pitää asianmukaisena yksityiskohtaisiin perusteluihin sisältyvää mainintaa, jonka mukaan sääntelyn kiertämisenä pidetään sitä, että luoton korko sovitaan maksuajan pidennysajalle suuremmaksi kuin alkuperäisenä luottoaikana, ja että tältä osin merkityksellinen voi olla myös kuluttajansuojalain 7 luvun 24 §, jossa säädetään koron ja maksujen muutoksista (ks. HE 230/2018 vp, s. 32). Viimeksi mainittu säännös on tullut voimaan 1.1.2017, ja sitä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan luotosta kuluttajan maksettavaksi tuleva korko saa muuttua luottosopimuksen kuluessa vain sopimuksessa yksilöidyn viitekoron muutosten mukaisesti ja edellyttäen, että tästä on sovittu kuluttajaluottosopimuksessa. Oikeusministeriö pitääkin tämän johdosta kirjausta asianmukaisena ja ehdotetun 7 luvun 17 b §:n tehokkuuden kannalta tärkeänä.

**Oikeudenkäymiskaareen liittyvät ehdotukset**

**Haastehakemuksessa annettavat tiedot (4. lakiehdotuksen 5 luvun 3 §:n 2 momentti)**

Korkein oikeus ja Vantaan käräjäoikeus katsovat, että kuluttajaluottosopimukseen perustuvaa saamista koskevassa haastehakemuksessa tulisi ilmoittaa myös (1) koron lisäksi perittävien muiden luottokustannusten määrät ja niiden selite sekä (2) sovellettavan lain määrittämiseksi myös luottosopimuksen tekopäivä. Vantaan käräjäoikeus katsoo, että haastehakemuksessa tulisi lisäksi ilmoittaa (3) luoton vuotuinen korko. Suomen Perimistoimistojen Liitto ry puolestaan katsoo, ettei kantajilta tulisi edellyttää luoton todellisen vuosikoron ilmoittamista. Se myös toteaa, että kyseistä tietoa ei ole kaikilla luotonantajilla saatavilla sähköisessä muodossa. Vähintään säännös tulisi rajata koskemaan vain niitä tapauksia, joissa vaatimukseen sovelletaan uutta luottokustannusten enimmäismäärää koskevaa säännöstä.

Tuomariliitto katsoo, että tietojärjestelmän tulisi tehdä mahdottomaksi saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi sähköisen järjestelmän kautta haastehakemus, jossa ei anneta lain ja EU-lainsäädännön edellyttämiä viran puolesta tutkittavia tietoja sopimuksesta.

Vantaan käräjäoikeus ja Tuomariliitto ovat lisäksi pitäneet tärkeänä, että tuomioistuimet otettaisiin kiinteästi mukaan järjestelmämuutosten suunnittelutyöhön. Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry on

lausunnossaan todennut, että säännös perusteluineen ei voine merkitä sitä, että korko- tai muu kululaskenta tehtäisiin käsityönä.

**Oikeusministeriö** yhtyy korkeimman oikeuden ja Vantaan käräjäoikeuden näkemykseen siitä, että luottosopimuksen tekopäivä sekä muiden luottokustannusten määrä sanallisine selitteineen ovat tuomioistuimelle kuluttajaluottosopimukseen perustuvaa saamista koskevan asian ratkaisemiseksi tarpeellisia tietoja. Luottosopimuksen tekopäivä on tarpeen jo sen selvittämiseksi, mitä lakia luottosopimukseen on sovellettava. Oikeusministeriö kuitenkin katsoo, että näiden tietojen antamista haastehakemuksessa voidaan edellyttää jo oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n 1 momentin perusteella. Mainitun säännöksen mukaan summaarista riita-asiaa koskevassa haastehakemuksessa on vaatimuksen perusteena tarpeen mainita seikat, joihin vaatimus välittömästi perustuu, minkä lisäksi on täsmällisesti yksilöitävä se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa.

Myöskään erillistä velvollisuutta ilmoittaa luoton korko oikeusministeriö ei pidä välttämättömänä, sillä tieto ilmenee oletettavasti useimmiten jo pääomalle vaadittavasta korosta. On toki mahdollista, että kantaja vaatii pääomalle maksettavaksi muuta kuin sopimuksessa sovittua korkoa esimerkiksi silloin, jos luottosopimuksen mukainen korko on ylittänyt korkokaton, mutta on joka tapauksessa väistämätöntä, että luottokustannusten enimmäismäärää koskevan sääntelyn noudattamista ei voida summaarisessa menettelyssä täysin aukottomasti varmistaa. Luoton koron ilmoittaminen erikseen taas voisi olla omiaan aiheuttamaan sekaannusta sellaisissa tilanteissa, joissa luottosopimuksen mukainen luoton korko sinänsä olisi lainmukainen, mutta kantaja jostakin syystä vaatisi pääomalle maksettavaksi tätä alempaa korkoa.

Tarkoituksena on toteuttaa tietojärjestelmämuutokset rakenteisesti, manuaalista laskentatyötä välttäen ja siten, että järjestelmä ohjaa kantajaa ilmoittamaan tuomioistuimelle kaikki tarpeelliset tiedot riittävässä määrin eritellysti, jotta asia olisi ainakin useimmissa tapauksissa ratkaistavissa haastehakemuksessa annettujen tietojen perusteella. Viime kädessä tuomioistuimella olisi joka tapauksessa jatkossakin oikeus pyytää kantajaa täydentämään puutteellista, epäselvää tai sekavaa haastehakemusta, jos se on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tai vastauksen antamista varten välttämätöntä (OK 5:5.1; tulee edellä selostetussa muodossa voimaan 1.1.2019). Sen sijaan oikeusministeriö suhtautuu kielteisesti Tuomariliiton ehdotukseen siitä, ettei haastehakemuksen toimittaminen käräjäoikeuteen tulisi olla mahdollista, jos joitakin tietoja puuttuu. Tämä voisi johtaa siihen, että tällaiset haastehakemukset olisi toimitettava paperisina tai sähköpostin liitetiedostona käräjäoikeuteen, mikä taas heikentäisi uuden sähköisen asiointijärjestelmän toimivuutta (ks. OK 5:3a, joka tulee voimaan 1.9.2019).

Oikeusministeriö yhtyy Vantaan käräjäoikeuden ja Tuomariliiton näkemykseen siitä, että tuomioistuinten ottaminen mukaan tietojärjestelmämuutosten suunnittelutyöhön on ehdottoman tärkeää.

Oikeusministeriö pitää luoton todellisen vuosikoron ilmoittamista haastehakemuksessa tarpeellisena sekä uuden hintasääntelyn piiriin kuuluvissa että sen ulkopuolelle jäävissä

tapauksissa. Vaikka luottokustannusten enimmäismäärää koskeva sääntely ei perustuisikaan jatkossa luoton todelliseen vuosikorkoon, todellisella vuosikorolla voi olla merkitystä arvioitaessa sopimusehdon kohtuuttomuutta viran puolesta siten kuin korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2015:60 unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön tukeutuen edellyttänyt. Luoton todellinen vuosikorko on merkityksellinen tieto myös niissä luottosopimuksissa, jotka kuuluvat nykyisen, todelliseen vuosikorkoon perustuvan korkokattosäännöksen soveltamisalaan (ks. HE 230/2018 vp, s. 34). Suomen Perimistoimistojen Liitto ry:n esittämään liittyen esityksessä on kuitenkin ehdotettu, että mainittu velvollisuus tulisi voimaan vasta 1.1.2020 (ks. HE 230/2018 vp, s. 35).

**Kuluttajasopimuksen ehtojen kohtuullisuuden arviointi viran puolesta**

Lausuntokierroksella olleeseen HE-luonnokseen sisältyi ehdotus uudeksi oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 14 a §:ksi (mukaan lukien viittaus ehdotettuun säännökseen oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 13 §:ssä), jonka mukaan ”kuluttajasaatavaa koskevassa asiassa tuomioistuimen on hylättävä kanne selvästi perusteettomana myös siltä osin kuin se on selvästi kuluttajan tai muun velallisen suojaksi säädettyjen pakottavien säännösten vastainen tai perustuu kohtuuttomaan sopimusehtoon”. Asiallisesti säännös olisi merkinnyt muutosta nykytilaan siltä osin, että tuomioistuimen velvollisuus ottaa sopimusehdon kohtuuttomuus viran puolesta huomioon olisi laajennettu koskemaan kaikenlaisia sopimusehtoja, mukaan lukien hintaehdot silloinkin, kun ne on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan tuomioistuinten tulisi viran puolesta ja sopimusehtojen selkeydestä riippumatta voida puuttua luottojen hintaehtoihin. Myös Kuluttajaliitto katsoo, että uudistus olisi kannattanut toteuttaa kustannuksistaan huolimatta. Velkaongelmiin joutuvat ihmiset ovat kaikkein heikommassa asemassa, eikä heillä ole kykyjä tai voimavaroja valvoa itse etujaan tuomioistuimessa. Lisäksi pelko suurista oikeudenkäyntikuluista voi estää asian riitauttamisen. Niin ikään Takuusäätiö pitää säännösehdotuksen poistamista esityksestä kansalaisen näkökulmasta epäedullisena ratkaisuna. Korkein oikeus pitää haasteellisena nykytilanteessa sitä, että suuresta summaaristen asioiden massasta kyettäisiin erottelemaan ne asiat, joissa tuomioistuimelta edellytetään unionin oikeuden nojalla oma-aloitteista sopimusehtojen kohtuullisuuden arviointia.

**Oikeusministeriö:** Asiaa on käsitelty hallituksen esityksen sivulla 27, jossa esitetyn mukaisesti kyseinen säännösehdotus jakoi lausuntokierroksella lausunnonantajien mielipiteet ja siitä luovuttiin jatkovalmisteluvaiheessa. Muutoksen etuna olisi muun muassa ollut, että sen myötä tuomioistuimen olisi tullut sopimusehtojen selkeydestä riippumatta (ks. KKO 2015:60) puuttua viran puolesta myös jo olemassa olevien ja siten uuden hintasääntelyn ulkopuolelle jäävien luottojen kohtuuttomiin hintaehtoihin. Lisäksi muutos olisi merkinnyt sitä, että tuomioistuin olisi voinut säännönmukaisesti puuttua myös sellaisiin kohtuuttomiin kuluvaatimuksiin, joihin uusi luottokustannuskatto ei sovellu esimerkiksi sen vuoksi, etteivät kulut täytä luottokustannusten määritelmää. Muutoksen kielteisenä vaikutuksena olisi kuitenkin ollut se, että summaarisessa menettelyssä käsiteltävät asiat olisivat siirtyneet ainakin tietyssä siirtymävaiheessa merkittävissä määrin kansliahenkilökunnalta lainkäyttöhenkilökunnan eli käräjänotaareiden ja käräjätuomareiden ratkaistavaksi, millä olisi ollut merkittävät kustannusvaikutukset tuomioistuimiin. Tämän johdosta uudistusta ei katsottukaan voitavan tässä yhteydessä toteuttaa.

Oikeusministeriön jatkovalmisteluvaiheessa tekemän karkean arvion mukaan uudistuksen työvoimakustannusvaikutukset tuomioistuimiin (lisäystarve tämän laskelman mukaan 10 käräjänotaaria ja 20 käräjätuomaria) olisivat olleet noin 2 M€/vuosi hieman yli neljän vuoden ajan (1.9.2019-31.12.2023), jos kohtuuttomuusarvioinnin laajennus olisi sisältynyt esitykseen. Nyt ehdotetun uudistuksen työvoimakustannusvaikutukset on arvioitu yhteensä hieman yli 2M€:n suuruiseksi (kohdistuminen vuosille 2020-2022).

Oikeusministeriön arvio on, että hallituksen esitys poistaa pikaluottokäytäntöjen selkeät kohtuuttomuudet jo sillä, että asiakkaalle kalleimmat ja vaikeimmin ennakoitavat ehdot kielletään. Ministeriö ei siksi pidä kieltoa täydentävää kohtuullistamissäännöstä perusteltuna. Joka tapauksessa uuden sääntelyn vaikutuksia pikaluottokäytäntöön seurataan ja asiaa arvioidaan tarvittaessa uudestaan.

Jos kohtuuttomuusarvioinnin laajennus päätettäisiin nyt toteuttaa, oikeusministeriö katsoo, että kohtuuttomuusarviointia ei olisi perusteltua laajentaa koskemaan erikseen neuvoteltuja sopimusehtoja, toisin kuin lausuntokierroksella olleessa versiossa esitettiin, vaan mahdollisen kohtuuttomuusarviointia koskevan säännöksen tulisi olla linjassa kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:n kanssa, jotta viran puolesta tehtävä kohtuuttomuusarviointi ei laajenisi tarpeettoman laajalle.

Korkein oikeus on katsonut, että koska tuomioistuimen velvollisuus arvioida kuluttajasopimusten kohtuullisuutta omasta aloitteestaan seuraa tietyissä tapauksissa jo neuvoston direktiivistä 93/13/ETY ja sitä koskevasta unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä, tällaisen velvollisuuden mainitseminen kansallisessa lainsäädännössä olisi erittäin tärkeää, jotta kansallinen lainsäädäntö kaikilta osin olisi yhdenmukainen unionin lainsäädännön kanssa.

**Oikeusministeriö:** Tällaista lisäystä lakiin ei pidetä välttämättömänä, sillä joka tapauksessa tuomioistuinten tulee huomioida paitsi unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö myös korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö, jonka mukaan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä ja 12 luvun 13 §:ssä tarkoitettuna selvästi perusteettomana ja viran puolesta hylättävänä kanteena pidetään myös sellaista kannevaatimusta, joka perustuu sopimusehtodirektiivin vastaiseen kohtuuttomaan sopimusehtoon. Pidättäytymistä oikeuskäytännön kirjaamisesta lakiin puoltaa myös se, että unionin tuomioistuimessa on tälläkin hetkellä vireillä useita sopimusehtodirektiivin tulkintaan liittyviä tapauksia, jotka niiden lopputuloksesta riippuen saattaisivat merkitä tarvetta jälleen tarkistaa sääntelyä.

Sen sijaan siltä osin kuin esityksessä esitetään muutettavaksi kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:ää vastaamaan sopimusehtodirektiiviä ja sitä koskevaa tulkintakäytäntöä, oikeusministeriö pitäisi perusteltuna selventää valiokunnan lausunnossa, että vaikka nimenomaista säännöstä sovelletaankin esityksen mukaan vain lain voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin, ennen lain voimaantuloa tehtyjä sopimuksia koskisi kuitenkin nykyinen unionin tuomioistuimen ja korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö. Tämä ei oikeusministeriön näkemyksen mukaan ilmene hallituksen esityksestä riittävän selkeästi.

**Sääntelyn voimaantulo**

EK, Finanssiala ry, Nordea ja OP Ryhmä katsovat, että lainsäädännön voimaantuloa tulisi myöhäistää ehdotetusta.

**Oikeusministeriö:** Velkaongelmien hillitsemisen näkökulmasta olisi tärkeää saada sääntely voimaan mahdollisimman pian. Tätä puoltaa etenkin se, että esityksessä ei esitetä hintasääntelyn taannehtivuutta, jolloin kaikki ennen lain voimaantuloa tehtävät sopimukset, jotka voivat olla voimassa vielä useita vuosia, jäävät ehdotetun luottokustannusten enimmäismäärää koskevan sääntelyn ulkopuolelle. Samanaikaisesti on tärkeää, että luotonantajille jää joitakin kuukausia aikaa sopeuttaa toimintansa uusiin säännöksiin. Oikeusministeriö pitää esitettyä voimaantuloajankohtaa (pääsääntöisesti 1.9.2019) edellä mainitut seikat huomioon ottaen tasapainoisena olettaen, että eduskuntakäsittely saadaan päätökseen alkuvuodesta 2019.

**Muut ehdotukset**

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Kuluttajaliitto pitävät tarpeellisena säännöstä absoluuttisesta luottokustannuskatosta. Myös Ferratum kannattaisi tällaisen katon asettamista.

**Oikeusministeriö:** Absoluuttisen luottokustannuskaton asettamista esimerkiksi siten, että luottokustannukset eivät saisi milloinkaan ylittää luoton pääomaa, pohdittiin esityksen jatkovalmisteluvaiheessa. Toteuttamiskelpoista tapaa säätää tällaisesta katosta ennen muuta jatkuvia luottoja silmällä pitäen ei ainakaan annetussa aikataulussa ollut kuitenkaan löydettävissä (HE 230/2018 vp, s. 26). Jatkuvien luottojen, kuten esimerkiksi perinteisten luottokorttiluottojen, osalta ei nimittäin ole ajateltavissa, että luottokustannuskatto sidottaisiin luottorajaan, sillä tällöin mahdollisesti useita vuosia voimassa olevissa luottosopimuksissa täysin tavanomaisellakin ja kohtuuhintaisella luoton käytöllä katto saattaisi tulla täyteen ja mahdollisuus periä luottokustannuksia lakkaisi kokonaan, mikä taas olisi omiaan johtamaan luottojen tarpeettomiin irtisanomisiin. Jatkuvissa luotoissa katto olisikin tarpeen sitoa luoton tosiasialliseen käyttöön, mihin suhteutetun katon noudattamisen valvonta puolestaan olisi hankalaa. Absoluuttisen kustannuskaton osalta tulisi myös huomioida riski siitä, että katon tultua täyteen kuluttajalle tarjottaisiin mahdollisuutta maksaa luotto pois saman luotonantajan tai tämän lähipiiriin kuuluvan luotonantajan tarjoamalla uudella luotolla.

Vantaan käräjäoikeus ja Tuomariliitto ehdottavat otettavaksi käyttöön menettelyn, jossa kuluttajaluottoehdot ja muut kuluttajia koskevat vakiosopimusehdot hyväksytettäisiin kuluttajaviranomaisella ennen niiden käyttöönottoa. Ne esittävät säädettäväksi, että hyväksymättömiin vakiosopimuksiin ei voisi tehokkaasti vedota.

**Oikeusministeriö** ei kannata ehdotusta. Erityisesti hintaehtojen osalta, jotka ovat käräjäoikeuksien kannalta olennaisimpia, ei ole ajateltavissa, että ehtojen hyväksyttäminen uskottaisiin yksinomaan hallintoviranomaiselle, vaan asia olisi syytä saattaa tuomioistuimen päätettäväksi. Tehtävä olisi joka tapauksessa jo resurssinäkökulmasta mahdoton,

vaikka se rajattaisiin yksinomaan kuluttajaluottosopimuksiin: Etelä-Suomen aluehallintoviraston pitämään luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisteriin on merkitty tällä hetkellä 60 luotonantajaa, minkä lisäksi Finanssivalvonnan valvonnassa on lukuisia kuluttajaluottojen tarjoajia. Useat luotonantajat eivät myöskään tarjoa vain yhtä luottotuotetta, vaan ehdoiltaan erilaisia luottoja.

On myös kiinnitettävä huomiota siihen, että yleisille tuomioistuimille kuuluva kuluttajasopimuksen ehtojen kohtuuttomuusarviointi on aina yksittäistapauksellista harkintaa, jossa kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n mukaisesti otetaan huomioon muun muassa sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema ja sopimusta tehtäessä vallinneet olot. Näin ollen sopimusehtojen ennakollinen hyväksyntä ei merkitsisi sitä, että kohtuuttomuusarviointi olisi tällä tavoin vältettävissä, koska siinä ei luonnollisestikaan olisi mahdollista ottaa huomioon kunkin tapauksen erityispiirteitä. Kuluttaja-asiamiehen kanta ei voisi muutoinkaan sitoa tuomioistuinta.

Kuluttaja-asiamies voi jo nykyisin suorittaa kollektiivivalvontaa kuluttajansuojalain 3 luvun nojalla. Mainitun luvun 2 §:n mukaan elinkeinonharjoittajaa voidaan, jos se on kuluttajansuojan kannalta tarpeellista, kieltää jatkamasta kohtuuttoman sopimusehdon käyttämistä taikka uudistamasta sellaisen tai siihen rinnastettavan sopimusehdon käyttämistä. Kiellon määrää markkinaoikeus (3 luvun 3 §) kuluttaja-asiamiehen hakemuksesta (oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohta). Oikeusministeriö pitää tätä sääntelyä asianmukaisena ja riittävänä.

Sopimusehtojen ennakollinen hyväksymismenettely saattaisi olla myös muun muassa EU-oikeuden näkökulmasta ongelmallista, sillä menettelyä voisi pitää palvelujen vapaan tarjonnan rajoituksena.

Velkaneuvonta ry on tuonut esiin mahdollisen tarpeen tarkastella uudelleen yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain säännöksiä, erityisesti lain 10 §:n 7 kohtaa. Myös Takuusäätiön näkemyksen mukaan tulevaisuudessa olisi tarkoin arvioitava sitä, vastaavatko erilaiset velkajärjestelyn muodot nykyisten rahoitusmarkkinoiden aiheuttamiin ongelmiin.

**Oikeusministeriö:** EU:n komissio on antanut ehdotuksen direktiiviksi ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, uudesta mahdollisuudesta ja toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi sekä direktiivin 2012/30/EU muuttamisesta (ns. maksukyvyttömyysdirektiivi, COM(2016)723 final). Direktiivin neuvottelut ovat loppusuoralla, ja oletettavaa on, että direktiivin kansallinen täytäntöönpano tulee ajankohtaiseksi ensi hallituskaudella. Mahdollisia velkajärjestelylainsäädäntöä koskevia muutostarpeita on perusteltua arvioida vasta direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Takuusäätiö on arvioinut, että nyt esitetty sääntely saattaa syrjäyttää luottomarkkinoilta pienituloisia ihmisiä, jos pienten luottojen tarjonta vähenee. Takuusäätiö on tuonut esille tarpeen laajentaa esimerkiksi sosiaalisen luototuksen tarjontaa ja ketteryyttä. Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Espoon kaupungin sosiaalinen luototus ja Kuluttajaliitto ovat tuoneet lausunnossaan esiin sosiaalisen luototuksen merkityksen.

**Oikeusministeriö:** Sosiaalisen luototuksen saatavuutta kattavasti Suomessa olisi perusteltua edistää. Sosiaalista luototusta koskeva sääntely kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

Ferratum on esittänyt pienten kertaluottojen kieltämistä sekä harkinta-aikaa lyhytaikaisille kuluttajaluotoille.

**Oikeusministeriö** toteaa, että ehdotetuilla muutoksilla ei olisi juuri vaikutusta nykyisenkaltaisilla luottomarkkinoilla, joissa tarjonta on siirtynyt pääosin suurempiin niin sanottuihin limiittiluottoihin.